

**Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка**

НН Інститут педагогіки і психології

Кафедра психології

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПСИХОЛОГІЯ ПРАЦІ»**

**Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові
науки**

Спеціальність 053 «Психологія»

**Освітня-програма Практична психологія
першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти**

Силабус навчальної дисципліни «Психологія праці» для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 053 Психологія складений для реалізації освітньо-професійної програми «Психологія».

Розробник: **Щербакова Ірина Миколаївна**, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри психології.

Розглянуто і затверджено на засіданні кафедри психології НН Інституту педагогіки і психології. Протокол №1 від 27 серпня 2020 року.

©Щербакова І.М., 2020

© СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2020

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Назва дисципліни	Психологія праці
Викладач	Щербакова Ірина Миколаївна, к. філософ. н., доцент, доцент кафедри психології
Профайл викладача	https://psy.sspu.edu.ua/index.php/kafedra/sklad-kafedri/29-shcherbakova-irina-mikolajivna
Контактний тел.	063-522-19-01
E-mail:	ishcherbakova@ukr.net
Сторінка курсу в Moodle	https://dl.sspu.edu.ua/course/index.php?categoryid=43
Консультації	Очні консультації: Щовівторка, 12:20 – в приміщенні кафедри психології (м. Суми, вул. Роменська, 87, корпус 4, 5 поверх, ауд.).

АНОТАЦІЯ ДО ДИСЦИПЛІНИ

«Психологія праці» – навчальна дисципліна, яка в контексті розуміння професійного самовизначення, трудової діяльності й професіогенезу особистості, надає студентам необхідні знання для розкриття основних категорій, закономірностей та особливостей розвитку особистості як суб'єкта праці.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчального курсу «Психологія праці» є загальна теоретична підготовка студентів у галузі психології праці, яка дозволить їм у майбутній практичній роботі кваліфіковано допомагати особистості у процесі її професійного самовизначення, вибору професії,

Завдання вивчення дисципліни. Методичні: визначити основні методологічні принципи, на яких будуються наукові психологічні дослідження професійного самовизначення, трудової діяльності й професіогенезу особистості; ознайомлення з основними принципами, методами психологічного вивчення окремих професій, класифікацією професій. **Пізнавальні:** розширення базових знань у галузі психології та її пізнання за рахунок поглибленого розгляду функціонування особистості як суб'єкта праці; ознайомлення з основами психологічного професіоведення; ознайомлення студентів з методологічними й теоретичними основами професійної діяльності; аналіз особливостей й закономірностей професійного становлення та особистісного зростання майбутніх фахівців; ознайомлення з особливостями застосування методів психології праці; ознайомлення з основними принципами побудови професіограми професії. **Практичні:** дослідження психологічної структури професійної діяльності та психологічних механізмів її формування; дослідження професійно важливих знань, умінь, навиків, функціональних станів людини у праці; удосконалення й підвищення ефективності та безпеки праці; формування у процесі засвоєння

професійно важливої інформації професійно важливих навичок з оптимізації функціональних станів суб'єктів праці (подолання професійного стресу, дезадаптації тощо); освоєння методик вивчення психічних процесів, станів і властивостей, що проявляються у трудовій діяльності; діагностика суб'єктів праці; визначення особливостей мотивів професійної діяльності; адекватна оцінка рівня розвитку професійно важливих якостей суб'єктів праці; запобігання виникненню виробничих конфліктів, станів перевтоми, монотонії, стресовим перенавантаженням суб'єктів праці; надання кваліфікованої допомоги суб'єктам праці у різних ситуаціях професійної діяльності.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Загальна характеристика дисципліни	Освітній ступінь	Статус дисципліни
	бакалавр	обов'язкова

Ознаки дисципліни

Рік викладання	Курс навчання	Семестр	Кількість кредитів/годин	Кількість змістовних модулів	Форма контролю	Нормативна/вибіркова
3-й	3-й	6-й	3 / 90	2	залік	нормативна

Обсяг дисципліни

Вид занять	Загальна кількість годин	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
лекції	20 год.	4 год.
практичні заняття/ семінарські	20 год.	4 год.
консультації	2 год.	2 год.
самостійна робота	48 год.	80 год.

Формат курсу

Змістовні модулі, які логічно об'єднані в тематичні блоки, що включають вид навчальних занять – лекції, практичні, консультації, самостійну роботу студентів спрямовані на формування програмних результатів навчання.

Форми контролю

Для поточного контролю знань, вмінь та навичок студентів використовуються: усне й письмове опитування; самоаналіз відповідей та виконання завдань; перевірка і оцінка практичних завдань для самостійної роботи (конспектування першоджерел; анотації першоджерел; конспектування основних понять курсу «Психологія праці»); обговорення виконаних практичних завдань для самостійної роботи; підготовка презентацій, захист дослідницької роботи (самодіагностика за 5 методиками); поточні письмові роботи розділами курсу. Семестровий контроль – залік.

Для підсумкового контролю знань у формі заліку використовується підсумкове одноразове тестування за курсом.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПР 2	Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань
ПР 3.	Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.
ПР 4.	Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.
ПР 5.	Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.
ПР 8	Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.
ПР 9.	Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.
ПР 10.	Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.
ПР 13.	Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.
ПР 15	Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку
ПР 16.	Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.
ПР 17.	Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.
ПР 18.	Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	лекції		практичні		самостійна	
	дфн	зфн	дфн	зфн	дфн	зфн
Розділ І. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПСИХОЛОГІЇ ПРАЦІ						

Тема 1. Психологія праці як галузь психології	2	0,3	2	0,3	4	7
Тема 2. Методологія психології праці	2	0,3	2	0,3	4	7
Тема 3. Психологія професійної діяльності: теоретичні основи психологічного професіостведення	2	0,4	2	0,4	4	9
Тема 4. Людина і праця: психологічна характеристика суб'єкта праці.	2	0,5	2	0,5	4	8
Тема 5. Психологічне професіографування.	2	0,5	2	0,5	8	7
Розділ II. ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ПРАЦІ						
Тема 6. Психодіагностика суб'єктів професійної діяльності	2	0,5	2	0,5	8	8
Тема 7. Психологічні основи формування і збереження професійних кадрів	2	0,3	2	0,3	4	9
Тема 8. Психологічні основи профвідбору/добору, розміщення, адаптації, стабілізації та атестації робочих кадрів.	2	0,4	2	0,4	4	7
Тема 9. Соціально-психологічні проблеми взаємовідносин у трудовому колективі.	2	0,3	2	0,3	4	9
Тема 10. Психологічні аспекти підвищення проф. працездатності і гарантування безпеки праці.	2	0,5	2	0,5	4	9
Усього годин	20	4	20	4	48	80

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

З метою досягнення мети курсу викладач та студенти мають нести спільну відповідальність: неупереджене ставлення до позиції іншого; повага один до одного; диференційованість в оцінюванні знань та компетентностей здобувачів та формуванні висновків щодо успішності (приклади можливих бонусів при вивченні дисципліни: активна робота на занятті, виконання індивідуальних домашніх завдань тощо).

Відповідальність викладача:

- Ø Дотримування правил корпоративної культури.
- Ø Виконання вимог «Кодексу академічної доброчесності».
- Ø Надання якісних знань і умінь, формування компетентностей, необхідних для успішного виконання професійних обов'язків.
- Ø Об'єктивно оцінювати знання студентів.

Відповідальність студентів:

- Ø Виконання вимог «Кодексу академічної доброчесності».
- Ø Активна участь в усіх видах робіт, які передбачені курсом «Психологія праці». Недопустимість пропусків занять й запізнь на заняття. Обов'язкова участь в усіх видах контролю знань. Обов'язкова

присутність і активна участь на всіх заняттях. Обов'язкове ведення конспектів лекційних та практичних занять. Обов'язкове виконання практичних завдань та завдань в межах самостійної роботи. Виконання практичних завдань до практичних занять є обов'язковим для допуску до підсумкових контрольних робіт за темами розділів та підсумкового поточного тестування.

Ø Самостійне та добросовісне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю. Забороняється списування та плагіат практичних завдань, тестових чи контрольних завдань, передбачених курсом. Представлення роботи, що містить плагіат, оцінюється незадовільно і вимагає повторного виконання завдання.

Ø Недопустимість ведення аудіо- та відеозапису. Мобільні телефони та інші прилади мають бути переведені у беззвучний режим. Ноутбуки та планшети можуть використовуватись тільки з дозволу викладача для ведення конспектів, нотаток, роботи над практичним завданням або презентацією. Під час занять заборонене вживання їжі та напоїв, що містять алкоголь або інші психоактивні речовини.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Відповідно до Кодексу Академічної доброчесності СумДПУ імені А.С. Макаренка учасники освітнього процесу повинні: діяти у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики; самостійно виконувати навчальні завдання; коректно покликатися на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей; надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної, наукової, творчої діяльності; усвідомлювати значущість норм академічної доброчесності, оцінювати приклади людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності; давати моральну оцінку власним вчинкам, співвідносити їх із моральними та професійними нормам.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Для поточного контролю знань, вмінь та навичок студентів використовуються: усне й письмове опитування; самоаналіз відповідей та виконання завдань; перевірка і оцінка практичних завдань для самостійної роботи (конспектування першоджерел; анотації першоджерел; конспектування основних понять курсу «Психологія праці»); обговорення виконаних практичних завдань для самостійної роботи; підготовка презентацій, захист дослідницької роботи (самодіагностика за 5 методиками); поточні письмові роботи розділами курсу. Семестровий контроль – **залік**.

Для підсумкового контролю знань у формі заліку використовується підсумкове одноразове тестування за курсом.

Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані

Положенням СумДПУ імені А.С.Макаренка згідно національної та ECTS шкалі оцінювання. Поточний контроль і контроль самостійної роботи становить 100 балів, а саме:

Ø Поточний контроль – 44 б. (24 б. поточний контроль усних й письмових відповідей; 16 б. поточний контроль - письмові роботи, 4 б. поточний тестовий контроль за розділами курсу).

Ø Контроль самостійної роботи – 31 б. (20 б. – контроль самостійного опрацювання конспектів першоджерел, складання анотацій першоджерел, словника основних понять; 11 б. – контроль самодіагностики (роботи з психодіагностичним інструментарієм).

Ø Підсумковий контроль (у формі екзаменаційного тестування) – 25 б.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА:

1. Гриньова М. В., Ткаченко А. В., Клименко Ю. О. Психологія професійної діяльності: Навчально-методичний посібник. – Полтава, 2009. – 56 с.

2. Кириченко В. В. Психологічні основи професійної адаптації та вибору професії: Навчальний посібник / В. В. Кириченко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 110 с.

3. Самолюк Н. М. Фізіологія і психологія праці: Навчальний посібник / Н. М. Самолюк. – Рівне: НУВГП, 2013. – 330 с.

4. Панчук Н. П. Психологічна діагностика професійної придатності фахівця: Навчально-методичний посібник. - Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2019. – 130 с.

5. Психологія діяльності та навчальний менеджмент: Навч.- метод. посіб. для самот. вивч. дисципліни / В. А. Козаков, М. В. Артюшина, О. М. Котикова та ін.; За заг. ред. В. А. Козакова. – К.: КНЕУ, 2003. – 829 с.

6. Плахтій П. Д., Савицька О. В. Фізіологія і психологія праці: Тести і завдання для самостійної підготовки. / П. Д. Плахтій, О. В. Савицька // За ред. П. Д. Плахтія. – Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2011. – 144 с.

7. Побудова кар'єри: навч.-метод. посіб. / [О. В. Мельник, О. Л. Морін, Л. А. Гуцан, І. І. Ткачук, О. М. Пархоменко, З. В. Охріменко, Т. С. Попова, М. В. Лузан; за ред. О. В. Мельника]. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. – 172 с.

8. Польова Л. В. Корпоративна культура. Діловий етикет: Навчально-методичний посібник / Л. В. Польова. – Івано-Франківськ: Фоліант, 2016. – 201 с.

9. Щербакова І. М. Психодіагностика професійного самовизначення особистості: навч.-метод. посіб. / І. М. Щербакова, Г. А. Стадник. – Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2012. – 324 с.

10. Щербакова І. М. Психологія праці: теоретичні і методологічні основи наукових досліджень: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] /

І. М. Щербакова. – Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. – 144 с.

ДОДАТКОВА:

1. Городецька Л. О. Економіка праці і соціально-трудова відносина. Навч. Посібник / Л. О. Городецька. – К.: Видавництво Національного університету «НАУ – друк». 2009. – 400 с.

2. Давидова І. О. Чинники успішного: навчально-методичний посібник для студентів напряму підготовки 0305 «Економіка та підприємництво» / І. О. Давидова.– Х.: ХДУХТ, 2015. – 100 с.

3. Єсінова Н. І. Економіка праці та соціально-трудова відносина: навч.-метод. посібник / Н. І. Єсінова. – Х.: ХДУХТ, 2012. – 397 с.

4. Карамушка Л. М. Психологія управління: Навч. посіб. / Л. М. Карамушка. – К.: Міленіум, 2003. – 344 с.

5. Карпіловська С. Я. Основи професіографії: Навч. посібник / С. Я. Карпіловська, Р. Й. Мітельман, В. В. Синявський, О. М. Ткаченко, Б. О. Федоришин, О. О. Ящишин. – К.: МАУП, 1997. – 148 с.

6. Коропецька О. М. Психологічні основи професійної орієнтації та самореалізації особистості. Навчальний посібник. – К. : КНТ, 2016. – 438 с.

7. Коцан І. Я., Ложкін Г. В., Мушкевич М. І. Психологія здоров'я людини / За ред. І. Я. Коцана.– Луцьк: РВВ. – Вежа: Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2011.– 430 с.

8. Коқун О. М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: Монографія / О. М. Коқун. – К.: ДП «Інформ.-аналіт. агенство», 2012. – 200 с.

9. Професіограми і професіокарти робітничих професій. Методичний посібник / Авт.-уклад. В. В. Синявський, Д. В. Гоменюк. – К., 2008. – 114 с.

10. Психологія праці та інженерна психологія : навчальний посібник для студентів денної і заочної форм навчання спеціальності 053 «Психологія» – 2-ге вид., перероб. і доп. / укладач О. С. Юрков. – Мукачево: МДУ, 2018 – 187 с.

11. Романова Е. С. 99 популярных профессий: психологический анализ и профессиограммы / Е. С. Романова. – 2-е изд. – СПб. : Питер, 2008. – 460 с.

12. Основи охорони праці: підручник / М. С. Одарченко, А. М. Одарченко, В. І. Степанов, Я. М. Черненко – Х.: Стиль-Издат, 2017. – 334 с.

13. Синявський В. В. Психологічні основи професійної орієнтації професіографії. Посібник / В. В. Синявський. – К., 2009. – 77 с.